

מדינת ישראל
הכנסת

פרוטוקול מס' 12/א

מישיבת ועדת הכלכלה
שהתקיימה ביום ג', ט' באדר תשס"ז - 21.2.1956

ס.י.

נוכחים:
ב. אבניאל - היו"ר
ס. אונג
ס. אולמרט
ש. בז'רנו
ס. יוספטל
ג. שוקן
ש. שורש

מזמנים:
מר שמון
מר עציון
מר קרמר
מר הלוי

סדר היום: סקירה על בעיות דיג המכסורת.

הישיבה נפתחה בשעה 11.15.

היו"ר ב. אבניאל: אני מתכבד לפתוח את הישיבה.

בסעיף היום בשמיעת תשובותיהם של נציגי איגוד הדליגים לשאלות שכבר הוצגו על-ידי חברי הוועדה. אחר כך אני רוצה להביא בפניכם הצעות לסיכום בעיית פיתוח ירושלים, בקשר להצעה שהועברה אלינו על-ידי הכנסת כתוצאה מהצעה של חבר הכנסת רפאל. ניסיתי להעלות את אותן הנקודות הנראות לי כעיקריות שכל מה שהושמע ומכל מה שביררתי לעצמי כתוצאה משיחות עם גופים שונים בירושלים. זה יהיה חומר למחשבה, אחרי בירור נסכם ונוכל להעביר את זה למליאה.

אבקש את נציגי איגוד הדליגים לוותר מה מסך בפניהם. כזכור בישיבה הקודמת הועלו כמה בעיות. הבעיה העיקרית היתה מדוע לא הצלחתם עד היום לפתח יותר את כמות השלל ואת התפוקה ומה הם הצתונים והתנאים הבודרשים כדי שהדבר הזה יהיה אפשרי.

ס.י.

סדר שטון:

הבעיה היסודית המעסיקה את חברי הוועדה היא סדוע ענף המכסורת בעיקר ויתר ענפי הדיג יכולים להתפתח בקצב יותר מהיר ועל-ידי כך בלי ספק גם לפתור חלק גדול מבעיותיו. לנו בראש שבמידה רבה הבעיות בהן נתקל ענף הדיג הן תוצאה מההיקף הקטן שלנו והבסיס הצר שעליו הוא עומד - אם אלו בעיות שיווק וכל הבעיה של הפסקת היבוא ופיתוח השיווק הקטעונומי - הן הפתרון הוא בארצות הבסיס ופיתוח הענף הזה במסלולים יותר רחבים.

כאשר אנחנו בוחנים זאת, למעשה יש כמה מגבלות. אם לדבר על המגבלה של שטחי עבודה, הרי המגבלה הזאת היא לא מגבלה אובייקטיבית, אלא תלויה ברצון שלנו. כי כל הארצות שעוסקות בדיג המכסורת אינן תוחמות את עצמן בגבולות המים הקרוכים, אלא מפליגות למרחקים גדולים, כמו ארצות סקנדינביה, אנגליה וסקוטלנד שמפליגות עד חופי גרינלנד ועוד, ומזה טובן שאנחנו לא מתכוונים בכלים הקיימים בלי לקחת בחשבון את הדיג למרחקים, לתחום עצמנו דווקא ברצועה של חוף ישראל או שתורכיה ועד אל-עריש, אלא הכוונה שלנו היא ללכת למרחקים יותר גדולים, ועל-ידי כך להגדיל את שלל הדגים.

אלא מה באמת עומד בפנינו? - קודם כל בעיית כוח האדם. זה ענף קשה ביותר. גם בתוך המטקים והקואופרטיבים שמקיימים אותו קיימים ויכוחים תמידיים על פיתוחו והחזקתו של הענף. אם מדבר על המסק שלנו, מעגן-מיכאל, אז עקב ההפסדים שנגרמו בשנותיים האחרונות מתנהלים דיונים קשים על המשך בכלל. אז ברור שבתקופה כזו בעיית כוח האדם עולה בכל הדיפותה, נוסף על הקשיים הרגילים של הדיג, שהסקציה היא גדולה מאוד, הנשירה היא גדולה. אנחנו טביאיים שמכל עשרה איש - נשארים אחד או שניים לתקופה של שנה-שנתיים; ומכל 100 איש - נשארים אחד לתקופה של עשר שנים. כלומר הנשירה היא גדולה מאוד, ובתקופה של מספר המגבלה של כוח אדם היא רצינית מאוד, כי כאן מדובר על כוח אדם מקצועי. ובשביל ליהפך לבעל מקצוע דרושה עבודה רצופה של שלוש-ארבע שנים, והכוונה לבעל מקצוע נמוך ביותר. זה בקשר לכוח האדם.

אחר כך קיימים קשיים של השבע, קשיים חברתיים, וגלה בלי ספק גורמים לכך שאנחנו עומדים בפני מגבלות די רציניות בקשר לתכנית הפיתוח שלנו. יחד עם זאת אין לנו כל ספק שגם היה נוצר רקע כלכלי, היינו יכולים - כי יש לנו גרעין רציני מאוד, יש מבטים שמלווים את הענף הזה כבר עשר או חמש עשרה שנים - היינו יכולים להתגבר על יתר הקשיים ולהמשיך ולמסוך אנשים נוספים הן למסק העצמי והן דייגים שכירים.

שמעתם בוודאי על ההתפתחות שהיתה בנצרת, "בחסון", זו לא היתה שביתה אלא הפסקת עבודה, כל העובדים הגיעו להכרה שאינם יכולים יותר להמשיך כך והחברה, עם כל רצונה לענות לתביעות העובדים, והיא הכירה בלך שהתביעות הן צודקות - אין בכוחה להמשיך לקיים משק בהפסדים כאלה.

ובכן אנחנו מגיעים למסקנה שהבעיה היסודית שהגבילה בעבר ומגבילה עכשיו את התפתחותו של ענף הדיג היא בעיית הרצטביליות שלו. ואם כך - הרי לפני שנתיים שלוש לא היה מספר כזה, צריך לדעת שאם כי לא היה מספר, הענף בקושי ביסה את ההוצאות שלו, הוא לא הסאיר עודפים ולא הכניס רווחים.

ברור שבפתרון הדברים אין בכוחנו לפתור את הבעיה באופן היסודי ולהביא את הענף לידי רווחים. אנחנו יכולים להניח שיהיו רווחים בענף זה רק במידה ובאמת תהיה התפתחות מקצועית מהפכנית, אם על-ידי סדות דיג רחוקים, אם על-ידי שינוי שיטות הדיג והגדלת השליה באופן ניכר מאוד.

ד.י.

ידוע ששיטת המכסורת הנהוגה מצלנו היא
השיטה האיטלקית - בין המפגרות בעולם. המכסורת הצפונית היא יותר
מטובכללת, אלא שעוד לא הצליחו להתאים את הצירוף הצפוני לים התיכון.
אנחנו לא רואים בזה סוף פסוק, זהו ענין סדורש מאמצים מטושטשים
ונסיונות. אמנם נעשו נסיונות, אבל לא במידה מספקת.

במידה ואנחנו רואים בזה פתח לשינוי מהפכני
בצירוף הדיג, יש תקווה שנגיע לשליה יותר גדולה לספינה וליום עבודה.
גם הרחבת שדות הדיג.

אולם כדי להגיע למצב כזה, כדי לתת לעצמנו
את השלמות להתפתח מבחינה מקצועית - אנחנו צריכים את הבסיס הכלכלי
לקיום. ועל כך אפשר לומר בקצרה מה הן תביעותינו. אנחנו רואים
את מצב הענף שעם התפתחותו - וחלה התפתחות די ניכרת בשנים האחרונות,
אופן כמטריות הדגים שהובאו אלינו שנתיים שלוש וארבע שנים, ומדובר
על פילה - הובאו גם בשנה החולפת. ציין כאן מר הלוי שיש טגמה
לצמצם את יבוא הדגים הקפואים בכלל ואת יבוא הפילה. יש צמצום
בטנה, אבל בכמות הטובאת שנה שנה לא מורגש הצמצום. אנחנו רואים
שזה מכה אותנו בשוק. אמרו לנו שלא הפילה מכה אותנו אלא הקרפיונים.
ייתכן ששתי הדעות צודקות. את הקרפיונים היום איננו יכולים לבטל,
כי זה ייצור עצמי בכלכלה שלנו וזה מהווה חלק ניכר מתצרוכת הדגים
בארץ. ברור שאם מדובר מה לבטל קודם את היבוא או הקרפיונים -
התשובה היא לבטל את היבוא. יכול להיות שזה יהיה בעוד עשרים-שלושים
שנה, אז תתעורר שאלה אם יש אפשרות לפתח את הדג הישראלי עד כדי מלוא
אספקת התצרוכת של הארץ. אז יכולה להתעורר באופן תיאורטי שאלה:
בשביל מה צריך להחזיק ענף שהוא בזון סמזון סיובא.

אנחנו עדים לכך שבחודשי החורף, כאשר הובא
פילה, ירדו מחירי הדגים בממדים רציניים ביותר. אנחנו גם יודעים
שהעונה הקצרה שיש לנו של שיווק פחות או יותר שמחייב את הוצאות
הייצור הולכת ומצטמצמת משנה לשנה עקב הגדלת המזונות החלבוניים
שמצויים בשוק. לכן אין הצדקה להמשיך ביבוא הפילה.

אנחנו איננו מחפשים רווחים, אלא קיום.
ולכן אני חושב שעל השאלה הזאת הוועדה תצטרך לחוות דעה ברורה
ולהגיע למסקנות, כי אנחנו רואים בענין זה שאלת יסוד.

בתאר לעצמנו מה היה קורה אילו היו מביאים
ביצים לפי מחירי השוק העולמי, 3 סנט לביצה, ומוכרים אותה כאן בארץ
לפי שער של לירה הדולר בכסויות של אלפי טונות - מה היה קורה לענף
הלול שלנו? זוהי תשובה לאותם הענפים שטוענים כלפי ענף הדיג כאילו
הוא תובע את זכותו. וכאשר רוצים לעשות את חשבון הדולר הנוסח וכל
יתר החשבוניות - המאזן של ענף הדיג איננו יותר גרוע מכל ענף אקלאי
אחר. ואם אנחנו חיים בכלכלה מסובכת וקשה, אין להטיק סכך מסקנה
על ענף אחד שהוא החלש ביותר, אלא צריך לראות זאת בתוך המערכת
הכללית, ובתור הטגמה שלנו להגיע לאספקה עצמית כדבר יסודי בכלכלת
המדינה.

לכן אני חושב שגם אם תיעשה בדיקה לגבי
החשבון של מה מחיר הדולר הנחסף ומה הוצאות הייצור במטבע זר.
ואם היא תיעשה כללית לגבי כלי הדיג, היא תראה שמחיר הדולר הנוסח
אינו עולה על 2.5-3 לירות בענף המכסורת. אבל אם לקחת בחשבון
את יתר ענפי הדיג, המחיר הוא יותר נמוך, כי יתר ענפי הדיג מצויכים
טעט מאד מטבע זר.

אני מסתפק בזה, ואם תהיינה עוד שאלות,
אוכל לענות עליהן.

ועדת הכלכלה
21.2.1956

מ.י.

היו"ר ב. אבניאל:

במסר לי שעד היום אין מיפוי של שדות הדיג בסביבה הקרובה של הארץ, ואנחנו מדברים כבר על מרחקים גדולים. לדעתי אין זה עומד בסתירה, אפשר גם לטעות את השטחים הקרובים ולחפש שדות רחוקים, אבל יחד עם זה אני רוצה לדעת מדוע אין מיפוי מדויק עד היום.

מר שטרן:

קודם כל צריך לדעת שיש מיפוי שנעשה על-ידי המטפלה הבריטית בזמנו, והוא כולל את כל שטחי הדיג עד לעומק מטריים, למעלה מזה לא עשו מיפוי, כי לא עבדו בשטחים רחוקים מאלה, המפות כוללות את מקומות ההיתקלות וסלעים קיים מצל כל אחראי על ספינה רישום מדויק של מקומות ההיתקלות והערות עזר למיפוי. אני יודע שכיום המחלקה לדיג ניגשת באופן מידי להכנת מפה עדכנית שתכלול את כל אזורי הדיג בהם אנחנו עובדים היום, וגם את מקומות ההיתקלות.

בקשר להרחבת שדות הדיג בתחומים שלנו, עד שנת 1950 עבדנו בעומק עד 70 מטר, והחל משנת 1951 מדי שנה בשנה אנחנו מרחיבים את השדות יותר מערבה לאורך החופים שלנו וכבר הגענו לעומקים של 250-300 פרדום, עם סוגי דגים חדשים לגמרי שלט דגנו אותם בים יותר רדודים. גם בקשר לכך עבודת המיפוי תצטרך להיעשות בהתחשב עם כך שהרחבנו את שטחי העבודה.

בקשר לעבודות במרחקים, הבעיה היא יותר קלה, כי רוב שדות הדיג הבינלאומיים קיים מצלם מיפוי יותר מסוכלל מאשר מצלנו.

מר קרמר:

קיימת בארץ מפת דיג שהוכנה בזמן המנדט. חוץ ממפה אדמיניטרטיבית בריטית לא קיימות כל מפות, והיא לא מטפיקה לעבודת הדיג. אמנם הדייגים מצרפטים מנסיונם על-ידי מסירת ידיעות, והמחלקה לדיג בנתה מפה סטטיסטית לעבודת הדיג. בהתאם לידיעות דייגים ניסו לגשת במשותף עם מחלקת המדידות של חיל הים ומשרד התחבורה, לבנות מפה מחדש, וזו הוצאה שתמוכם ב-300-350 אלף לירות. טרם הוחלט על ביצוע עבודה זו.

מ. אולפרט:

רציתי לדעת האם חוץ מהספינות המפוינות בדו"ח שלכם יש עוד ספינות?

מר שטרן:

יש עוד שבע ספינות.

מ. אולפרט:

ובכן מדוע אין דו"ח בקשר לשבע ספינות אלו?

דבר שני: מה החישוב של יום עבודה של הדייג, מה המפתח: האם יש סוגי דייגים, בכל מקצוע יש סוגי בעלי מקצוע, ובהתאם לזה גם הסכר שונה. מה המפתח של סכר עבודה בדיג הימי.

מ. אבניאל:

ביחס לקולוציה, הדברים אינם ברורים לי, גם שאלת העבודה. רציתי לשאול בקשר להוצאות הסיווק. אלה הוצאות די גבוהות באופן יחסי. וכן אולי אפשר לקבל גם קצת הסבר על שאלת חישוב ההפחתה כדי לקבל תמונה מדויקת על מה מבוסס החישוב.

מה יש הבדלים גדולים מאד ביחס לחישוב על טובה דגים, גם אם מספר ימי הים הוא פחות או יותר שותווה. האם אלה הם מקרים מיוחדים, או שזה קטור עם עצם התופעות הרגילות של הענף.

מה הן בדיוק הצעותיכם, מה צריך לעשות כדי להתגבר על הקשיים. חשוב שיהיה סיכום ברור בסעיפים, אז נוכל לדון ביתר קלות ונדע איך לטכס זאת.

ועדת הכלכלה
21.2.1956

ד.י.

ש. בז'רנו:

בסעיף עבודה אני רואה הבדלים גדולים
בין היום הימני. יש ספינה שיום ימני בה
עולה 70 לירות ולעומת זאת ספינה אחרת בה זה עולה 165 לירות.
ודווקא חברת "נחשון" שמסלמת שכר עבודה, הסירה "נתן" למשל, יום
ימני עולה 70 לירות, וסירה אחרת עולה בין 110 ל-160 לירות. איך
מטבירים זאת.

בקשר להוצאות כלליות גם כן, היה רצוי
לסמוע הסברים מדוע ההבדלים הגדולים.

בסעיף הוצאות סיווק, למשל, לחברת "נחשון"
יש הוצאות גדולות מאד על כטות טובה של שלל. כיצד מטבירים זאת.

גם בקשר לפחת, הדברים אינם ברורים.

ט. יוספטל:

אני מבקשת לדעת איזה סירות כדאיות לכם
יותר. מה השקפתם בענין זה, סירות קטנות

או גדולות?

ג. שוסן:

אני מבין שהמסבר בדיג התפתח בטובתנו שלוש
האחרונות, ולפני כן המצב היה יותר טוב.
הייתי רוצה להבין מה הסיבות לשינוי הזה לרעה, שדווקא בשנים בהן
יבוא הדגים הקפואים היה גדול יותר, מצב הדיג המקומי היה טוב
יותר.

בקשר לדולר הנחסך, כבר שאלתי פעם, וענו
שאף פעם לא עשו חשבון כזה לגבי הדיג המקומי. זוהי שאלה כמד חשובה
וצריך לעשות את החשבון. כי לפי המספרים שקיבלנו כאן המוסדנה מאד
גסה, יש לי רושם שהמחיר של הדולר הנחסך מתנווד בין ארבע לחמש לירות,
כלומר המחיר הוא גבוה. במחיר כזה אפשר לקבל דגים ללא כל טגם.

לגבי שאלת האמורטיזציה, צריך לקבל הסברה
יותר מקיפה. עושים זאת לתקופה של עשרים שנה, ושטעתי שיש ספינות
שלגביהן אפשר להשיג תקופה יותר ארוכה. אם התקופה היא יותר קצרה,
החלק הזה בהוצאה הוא יותר גדול, וזה דווקא במטבע חוץ. הדייגים
דורשים תנאים שבהם יוכלו לרכוש את הספינות באשראי של עשרים שנה
בשיעור של 3.5% ריבית. אם מניחים תקופת אמורטיזציה של עשרים שנה,
למעשה הדרישה היא לקבל את הספינה חינם, רק במסגרת של אמורטיזציה
הרגילה ישלמו בעד הספינות.

מתוך כל הרשימה אני רואה שההפסד הוא גדול,
ואין כאן ספינה שיכולה לשאת את עצמה. ואתם אומרים שרוצים לרכוש
ספינות אחדות מכספי השילומים. מה המחשבה הזאת? עשיתי מוסדן גם
של מחזור כללי שמגיע עכשיו למיליון לירות, והסובסידיות שדורשים הוא
בערך חצי מיליון לירות. זהו קצב מאד בלתי רגיל. ואם במצב כזה עוד
מגדילים את ההשקעה, הייתי רוצה לדעת על איזה הישוב ועל איזה תקנות
מבוססת השקעה כל כך גדולה.

דובר כאן על כך שהמצב בשדות הדיג שלנו במזרח
התיכון איננו טוב. כמות הדגים היא קטנה. מדוע הדייגים שלנו אינם
יוצאים לטרחקים כמו שעושים זאת בארצות אחרות, לאותם שדות הדיג
ביט הצפוני אשר בהם התנאים יותר טובים. היה פעם נסיון כזה שבכסל
מאד, כלומר שגם בשדות העשירים האלה הנסיון הישראלי לא הצליח. האם
הכוונה היא לחדש את הנסיון הזה והאם יש תקנות שיוכלו לעשות זאת
ביתר הצלחה. ואם לא - על איזה הישובים כלכליים מבוססת ההנחה שבכלל
דיג שלנו יכול להגיע לאיזה מצב שאפשר לראות אותו כנורמלי בחיים
הכלכליים? אנחנו לא יכולים לבסס את הכלכלה שלנו על המבנה שכל
ענף מקבל סובסידיה, ועלינו להחליט מה הם הענפים שמאפשרים לנו לשלם
סובסידיה לאותם הענפים האחרים שיחליטו עליהם שהם מוצדקים.

ועדת הכלכלה
21.2.1956

ט.י.

ט. יוטפטל:

מה הסיכויים להגברת השלל לכל ספינה מצד אחד, להורדת ההוצאה שאינה קשורה דווקא בעבודה הישירה מצד שני, על-מנת שנוכל להגיד היום: טמנה הטמב הוא כזה שאנחנו מוכרחים להסיג סובסידיה כזו, אבל בתנאים אלה ואלה זה ירד.

ש. בן רבנו:

מדוע הוצאות הייצור של סירה טחברת, בחסון הן יותר קטנות מהוצאות הייצור של סירות אחרות, אם השלל הוא אותו?

מר שרון:

אני רוצה לומר שאנחנו לא נפתור את בעיות הכלכלה בטדינת ישראל דרך ענף הדיג. ואם יש ענף אחד שסקבל סובסידיה בכל טדינות העולם זה ענף הדיג. לכן אני מבקש שלא יכניסו את בעיית הדיג בכל המסכת של הוויכוח הכלכלי שקיים היום בארץ.

לגבי הדו"ח - אנחנו פנינו בבקשה לגומים שונים להמציא לנו עד תאריך מסויים את כל החומר, וזהו מה שנכנס לרשימה. אין זה לגטרי סדוייק, אבל אין לנו ספק שאין זה טמנה שום דבר.

בקשר להוצאות השיווק, זה הולך לפי מאוזנים מהפדיון ובתוספת להוצאות הובלה בין-עירונית וטעיפיים קבועים. זה באופן קבוע בע בין 12%-14%. יש ארצות שבהן לא קיים שיווק קואופרטיבי, אז שם הוצאות השיווק מגיעות לטכומים יותר גבוהים. עד שזה מגיע לקונה, אין לנו סקר מוסמן, אבל אנחנו מניחים שזה בגבולות 30% - 40%.

לגבי ההפחתה, זו בעיה פשוטה ומטובכת.

היא מטובכת מפני שיש לנו ספינות שונות. יש ספינות שנקנו לפי 1.30 לירה לדולר; יש ספינות ישנות שהתחילו לעבוד לפני מטפר שנים ותוך כדי שנות-עבודתן שכללו אותן על-ידי השקעות נוספות.

התקופה של עשרים שנה היא סינימלית. נערך

איזה סקר על-ידי היועץ הטכנולוגי של מחלקת הדיג בו הוא מסתמך על ארצות חוץ, בהן אורך חייה של ספינה הוא בטמוצע 37 שנים. יש ספינות שכבר פועלות בארץ 15 שנה והגיעו לארץ כבר טשוטשות, ויש ספינות שפועלות לטעלה מטער שנים ומצבן הוא בהחלט טטביע רצון. אבל הספינות שיש לנו היום בחלקן הגדול חדשות לגטרי והיתר טשוכללות.

אשר לשכר עבודה, צדק מי שאמר שיש הפסדים

ונאפשר להטביר זאת על בקלה. בחברה אדטיניטטריבית השכר השתלם במחוזים. בשנות טשבר האחוזים של הדייג לא השתנו, זאת מוסרת שהסך הכל שהוא קיבל הוא בטון והוא לא יכול היה להתקיים טזה וכתוצאה טכך עזב את הענף. עד היום אין שכר נבודה טינימלי, אבל אנחנו מנהלים טשא נטתן שיבטיח זאת. כל הצדדים באו להכרה שאי אפשר בלי זה לקיים את הענף. ניגשים עכשיו לחתימת חוזה עבודה שיבטיח שכר טינימלי קבוע. ברור שאותו מקום שהבטיח לעובד את הקיום, טראה המסד יותר גדול. אותו מקום עבודה שקשר את גורלו של העובד בתנודות הענף הפסיד את העובד.

בקשר לחשבון הספינות - אלה אינם מאוזנים

אלא סיכומים שנעשו מטרטיטיות של משקים, ויכול להיות שהן לוקות באי-דיוק מסויים בחלוקת הטעיפיים. הנהלת החשבונות עד היום לא טטודרת. אנחנו רוצים לשקוד על כך שתהיה הנהלת חשבונות לפי טעיפיים טוגדרים מראש, שלא תהיה העברה מטעיף לטעיף, אבל זה לא טטובה את הסך הכל. ברור שיכולה להתעורר שאלה למה בטעיף זה כך ובטעיף אחר זה אחרת, אבל הסך הכל מראה - וזה מה שחשוב - שהוצאות הייצור והמחיר שהתקבל בעד כל טונה דגים הוא פחות או יותר בקו אחד. יש

ועדת הכלכלה
21.2.1956

תבניות. קודם כל בחברת "בחדשון" עניין שכר העבודה הוא גורם קבוע שהוריד את הוצאות הייצור.

בשטחה הערה מדוע הוצאות הכלליות המשקים הן יותר גדולות. זה כולל גם את הביטוח הסוציאלי, גם את הריבית וגם הדמיניסטרציה. ואם נסכם את יתר הסעיפים, נגיע לסכומיה דווקא בהתחשב עם המחזור, כך שזו רק שאלה של צורת רישום.

ידוע שבמשקים קיבוציים ההוצאות הכלליות מאטרופות לגובה יום העבודה. אם יום עבודה הוא 8 לירות, בסוף השנה עושים חשבון מה היתה הריבית של הוצאות כלליות, מחלקים את זה למחזור ואז זה יוצא לפי מחזורים. בקיבוצים כל ענפי המסך מחשבים את יום העבודה לפי יום ההוצאה שעולה החזקת חבר. הם עושים חשבון של מחזור עבודה טכניסה, ועושים חשבון של הוצאות החברים, כולל ההוצאות הכלליות, ואז יוצא יום ההוצאה על החזקת עובד למסך.

בקשר לספינה אופטימלית, אין לנו ספק שהספינות החדשות מהשילומים בכוסר התפוקה והרנטביליות שלהן עולות בהרבה על האחרות, הן בגודל הקרר, טיב הספינה והמנוע. אם נדע לנצל אותן, זה יפתח בפנינו אפשרויות חדשות. בעבר לא יכולנו לנהל לטרוק יותר גדול מאשר תורכיה, כי זה היה גבול היכולת של הספינות. עם הספינות החדשות נוכל לפתוח אופקים חדשים.

מספר הימים הממוצע בשנה נורמלית הוא 200 יום. השנה היתה שנה לא נורמלית מכמה בחינות. הגיעו ספינות באמצע השנה, כל הספינות החדשות לא יכלו להגיע ל-200 יום. ספינות אחרות שעברו 9 חודשים הגיע ל-180-190 יום. לגבי הספינות האחרות, מספר ימי היט היה קטן יותר.

בעניין היבוא נאמר כאן שאפילו שהיבוא ירד, יחד עם זה ירד מצבו של הדיג. אנחנו מדברים על יבוא הפילה. היבוא הזה התחיל לא כל כך בהספעה שלנו, אלא בגלל שהסוחרים לא רצו לספל בזה כי זו היתה סחורה בעלת טיב ירוד. היבוא של הדגים הקפואים הופסק כי זה לא היה כדאי. יחד עם זה אני רוצה לציין שהיה דאגון מצד משרד המסחר והתעסיה להקל על ענף הדיג ודאגו בזה פתרון חלקי. לנו ברור שהפתרון היסודי הוא עניין הפילה ולא הדגים הקפואים.

מה היתה המחשבה שהגיעה אותנו להביא ספינות למרץ? כאשר דובר על הבאת ספינות, לא היה מספר בענף המסחר. ההנחה הסבירה היא שהמגמה שלנו היא להגיע לאספקה עצמית בחלבון החי. הנוחה שלישית היא שאנחנו הגענו לשיא בשליה בים התיכון, זאת מוסרת שבספינות בגודל כמו שיש לנו, אנחנו בתור דייגים ולא בתור אנשי כלכלה, עשינו את שלנו. מה שקורה עם זה בארץ, אין זה נסתר, מה התפורה שהדיג מקבל - אין בכוחנו לשנות. ולכן כאשר חושבים על העתיד, נילחם על המסך הפיתוח, כי זכותנו וחובתנו לפתח את הענף.

יש אפשרות לפתח כאשר אנחנו לא מגבילים את עצמנו ברצועת חוף מסויימת, אלא אנחנו חושבים לצריך לבנות זאת על אפשרויות יותר רחבות.

כאשר אני אומר שהגענו לשיא, אני מדבר בהשוואה לקרבות אחרות. אני חושב שהיכולת הטכנית שלנו היא יותר גבוהה מזו של האיטלקים או היוונים. אצלם עובדים 12 איש על ספינה, אצלנו 7-8. זה גם כן מוכיח על יכולת טכנית. אבל להגיד שזה סוף מסוק - אינני רוצה. אני רק אומר שאין לנו מה להתבייש בנדון זה.

בקשר לסובסידיות, השאלה איננה פורמלרית, בקרא לה עזרה. עזרה לדיג לא יכולה להיות זמנית. אנחנו תובעים תנאי תלישנות לדיג, וזו היתה גם המלצת ועדת הכלכלה הקודמת. אז אם לנסח את העזרה כך - היא צריכה להיות זמנית. סובסידיה זו תופעה חולפת.

ועדת הכלכלה
21.2.1956

אנחנו רואים אפשרות של סילוב הבטחת קיום מינימלי ליום הפלגה בים עם סובסידיה לקילו דגים. ייתכן מאד שמחת הצורות תהיה יותר חולפת והשניה תלווה את הענף יותר זמן.

ש. בוז'רנו: האם אתם חושבים שתוכלו להגיע להוצאות ייצור שתהיינה כדאיות לפי מחירי הסוק היום, או שאתם חושבים שהמחירים יעלו?

מר שטרן: אנחנו רוצים להגיע לטובי דברים: שהוצאות הייצור לא ישתנו אם ספינה תשא 50 או 100 טונות. מחיר הדג תלוי בגודל השליה, וכמד שבי אנחנו חושבים שיינוצרו תנאים כאלה שהמחיר יעלה ויחזור למה שהיה לפני שבתיים.

ש. בוז'רנו: זה עלה אז 1,000 לירות לטונה דגים. מה צריך להיות המחיר הבכון והריאלי שאתם יכולים להגיע אליו עם שלל סמוצע מתקבל על הדעת?

מר שטרן: הרבה מי אפשר, 90%.

בקשר לספינות החדשות, זה היה לפעם פיתוח תוך מספר. עם אותן הספינות בשנה נורמלית יכול להיות שזה היה מוריד את הוצאות הייצור בהרבה.

היו"ר ב. אבניאל: האם אפשר באופן היפוטטי בכלים שיש לנו היום, עם הספינות החדשות, להכפיל את שלל הדיג. (ב) אם נצליח להכפילו - מה תעלה לנו אז טונה דגים?

ש. בוז'רנו: נניח שהיום יום ימי נותן חצי טונה. כמה צריך היה לתת עם הציוד הקיים בתנאים גינורביים של יעילות גדולה?

מר שטרן: בקשר לכמויות - זה תלוי בטחאי עבודה. הכמויות שלנו הן הכמויות של הים התיכון. אם תהיה אפשרות להגיע עם הספינות החדשות שלנו למערב אפריקה, הכמויות שם מגיעות בספינה בגודל של 240 כוח סוס ל-2-3 טון ליום עבודה לעומת לעומת חצי טון שלנו. אנחנו חשבנו על ארגון איזו משלחת של שלוש ספינות לחופי דקר, זה יכול לתת לנו תנופה רבה וכיוון לעתיד, ויכול במידה מסוימת לנו במקום מחשבה על אניה גדולה. אלה היבם דברים בדוקים, רק טיכונים. מי אפשר לעשות מהפכה בלי דברים מהפכניים או שיטות מהפכניות או אזורים חדשים. ובענין השיטות מסרתי קודם שהדרך היא ארוכה. נעשו ניסיונות לשכלל את שיטת הסכטורת האיטלקית, אבל זה בראשית הדרך. בכלל המחקר בדיג הוא פרובלמטי מאד. כאשר אני חוקר שדה של תירס, אני רואה דברים מסויים; כאשר אני חוקר דיג - זה נעלם אחד גדול. עד היום זה לא מספיק מדעי. הצד הטכנולוגי הוא עדיין בראשית דרכו, וזו באמת ערובה לא תקדמות גדולה בעתיד.

מר קרטר: אני חייב תשובה בקשר לערך חצי שלנו. טון שרכשנו אותו ועד היום השקענו 1,151,000 דולר. זה שוויו בזמן שהיה חדש.

בקשר לדולר הנחסף, אם ניקח את האוהרת של תשט"ו, השלל של הדיג הימי היה 3,500 טון שעלה לנו 285,000 דולר, כולל את ההשקעות בספינות, אטורטיזציה וכו'. אילו היינו מביאים את הכמות הזאת סחוף-לארץ בלי להגיד איזה דגים, היינו מביאים לצי 200 דולר לטון, היינו מגיעים ל-710,000 דולר, זאת אומר שבאופן אמבולוטי היה מסכון של חצי מיליון דולר. אבל זה לא מדויק, מי אפשר לחלוק דגים עם דגים. השלל שלנו מורכב מדגים טריים, יש להם מחיר בסוק. גם לדגים קפואים שאנחנו מביאים אותם ב-200 דולר הטונה, גם להם אין מחיר קבוע. בדרך כלל אנחנו נוהגים להביא דגים קפואים מנורבגיה, איסלנד

ס.י.

שם טקפואים אותם שבוע-שבועיים אחרי שדגים אותם. ההבדל בין מחיר הדגים האלה למחיר של דגים נקפאים בתוך האניה הוא פי שניים. ואם אנחנו אוטרים שמחיר של דגים קפואים שאנחנו נוהגים להביא הוא למי 200 דולר, המחיר של דגים קפואים באניות הוא 400 דולר לטונה. זה נותן מושג עד כמה טעריכים בעולם את תקופת ההקפאה. ליוונים יש שתי ספינות שטקפאות את הדגים, המחיר שלהם הוא 400 דולר ליצוא ו-600 דולר למכירה ביוון. על סטן הסטפרים האלה אפשר לבנות את הדולר הנחסף כפי שרוצים אותו. אם נסכור את הדגים לאיטליה, אז הם יהיו קפואים, ואז ערכם יורד.

הדיג בכורת עולה לנו 40 דולר לטון. דיג חופי עולה לנו 40 דולר לטון, דיג במים עליונים - 60 דולר לטון.

היו"ר ב. אבניאל: נסטר לי על-ידי אדם בעל ספינה בנוכחות נציג מטסלה שיש אפשרויות, אילו ניתן מחיר מתקבל על הדעת, להגיע לשלל של 6,000-7,000 טון לשנה. הייתי מאד רוצה לשמוע מכם מה הן האפשרויות אילו ניתנו ההקלות הכלכליות המתאימות: מחיר שיהיה כדאי למסוך כוח עבודה וניצול מלא של אותן הספינות העומדות לרשותנו.

מר שטרן: אילו יכולנו להגיע ל-6,000-7,000 טון, לא היינו באים לכאן. אנחנו חושבים שאפשר להגדיל את התפוקה עד כדי 100 טון לספינה בערך.

מר עציון: אם נקח כמטוצע את שנת 1954, היו אז 77 טון מטוצע על ספינות דיג. אנחנו מסערים שאם נגיע ל-100 טון - זה יהיה הישג, אם לא יחול שינוי רציני בשיטת העבודה, אם נכניס שיטת רשת חדשה או אם נמצא סדות דיג יותר עשירים. על סטן שיחות עם דייגים אפשר לומר שספינה בגודל כזה יכולה להביא 30-50 טון.

היו"ר ב. אבניאל: לא נעשה מחקר מוסטן על-ידי מישהו בענין זה, מלבד שיחות עם דייגים? זה איננו דבר קשה.

מר קרטר: נעשה פעם בסיון לדוג בים הצפוני, ודיג זה לא הצליח מסיבה פשוטה אחת, שלא הקפואו את הדגים בספינה עצמה והדגים שהובאו ארצה על-ידי אותה ספינה הגיעו במצב לא ניתן לשימוש.

דבר שני, הספינה היתה מותאמת לעבודה בים הצפוני והם ניסו לעבוד במערב אפריקה. לכך היא לא היתה מותאמת, האנשים לא היו מתאימים, כי אנשים מהצפון לא ידעו לעבוד בדרום.

בתכנית מחלקת הדיג היה לתכנן ספינות טרחקים שתהיה מבוטסת על הנסיון של היוונים, היות וזה מקרה יחידי שספינה של הים התיכון חייבת לעבוד בשדות דיג שהם מרוחקים 3,000 מיל מהבית. אנחנו מתכוונים לבנות עוד ספינת הובלה אשר תוביל רק את השלל משדות הדיג לבית.

מר הלוי: אני שמח להודיע שאתמול הגיע מוטחה מטעם הסיוע הטכני בשטח עיבוד תעשייתי של דגים. הוא ישהה כאן 4-6 חודשים על-מנת ללמוד את סוגי הדגים שלנו ולאמן את בתי-החרושת והתעשיינים לניצול יעיל ביותר של סוגי הדגים.

בשבוע החולף סטרתי בקצרה כמה פרטים בשטח הרוצאה של דיביזים, ואסביר את הטבלה בכמה מלים. הטבלה מכילה הטרואה של הוצאות מטבע חוץ ל-100 גרם חלבון בקי סן החי. לקחנו בחשבון אבקת חלב, אחד במחיר של ארצות-הברית שהוא לא מחיר עולמי, נתתי גם את המחיר העולמי.

ועדת הכלכלה
21.2.1956

ד.י.

היו"ר ב. אבניאל:

האם יש ארצות שאינן נותנות סובסידיה?

מר הלוי:

אנחנו חייבים לתת לאוכלוסיה חלבון. חישבת
שלמרות שבשר עולה לנו פי 20-25 מסחיר של
אבקת חלב רזה, אף על פי כן לא נתן רק אבקת חלב רזה.

מבחינת הדגים - הדג הסלוח הוא הזול ביותר,
107 סנט ל-100 גרם. הפילה עולה 197 סנט. בשר קפוא עולה לנו 397,
פי שנים מאשר פילה. בשר עוף מקומי, רק מספוא בלי הוצאות משק,
זולים, ציוד, דלק, חשמל ומים - 182 סנט על כל 100 גרם חלבון
בקי בהשוואה ל-397 סנט שעולה לנו הבשר הקפוא. זה פחות טחצי.

זוהי הוצאה נטוה בשטח החלבון. מסחיר
לצרכן זה כבר דבר אחר. קרפיונים מקומיים, עם כל ההוצאות כולל
טרקטורים וחייסקלים - אנחנו מגיעים ל-175 סנט, אחרי שכבר הוודתי
40% על חשבון פחת.

ש. בז'רנו:

לפי הטבלה מסתבר שקרפיונים עולים לנו 175
סנט, ובלידות ישראליות לצרכן זה עולה
1,500 ל"י. אז הרי אתה יכול להביא קרפיונים סובסידים מסחיר טיוחד
בדולרים. יכול להיות שהם עולים בדולרים יותר בזול מאשר אם מגדלים
אותם פה.

מר הלוי:

אבל בהכדל קטן, קרפיונים מתורכיה עולים
לנו 160, ואילו זה - 175 סנט. הקרפיונים
שלנו עולים ב-10% יותר על הדיביזים מתורכיה.

היו"ר ב. אבניאל:

ופה לא כללת את הוצאות החשמל, המים
והוצאות אחרות?

מר הלוי:

כללו, חוץ ממים.

היו"ר ב. אבניאל:

אבל מים זו הוצאה.

ס. יוספטל:

הם משתמשים רק במים עליונים.

מר הלוי:

אבל אלה מים מתוקים.

אם יגדלו בארץ תורטוס או כוזבה של כותנה,
זו לא תהיה הוצאה בדיביזים, זה יהיה גידול שלנו. אז זה ישנה את
החשבון. היום אנחנו מוציאים יותר בדיביזים על קרפיונים מקומיים
מאשר על יבוא תורכי.

הופיעו אצל גבתי שני מוסחים והביעו
דעות מסוכנות אפיקורסיות לגבי עתיד וגורל ענף המכסורת, על בסיס
של עובי בשדות הדיג, הוצאות גדולות בייצור, בדידות של מוסחים
שגורמות לכך שהציוד נמצא תמיד בידיים חדשות, בלאי גדול של פחת.
וזה קצת טוזר שבאותו זמן יושבות שתי ועדות, שם יושבים אנשי מקצוע
שעביבים יותר בענין זה, והחומר שם הוא מאד חמור.

היו"ר ב. אבניאל:

בקשר לכך מוכח בפעם הקודמת עם מסרד
החקלאות שהם מעבירים אלינו את כל
הפרוטוקולים בענין זה; (ב) ועדת כנסת אינה יכולה להסתפק בהצעה
לסדר היום שהעבירו אליה שלמטשלה יש ועדה. אנחנו חייבים ללסוד
מטבה.

ועדת הכלכלה
21.2.1956

מ.י.

מ. הלוי:

יש לעודד את שטח הקרפיונים, עם העליה הצפויה בכוזבאות ובקוטנה סקוטית. היא אינה מתאימה לענפי טקס אחרים, מתאימה בעיקר לדגים. אנחנו מתקרבים למצב שבו נוכל לספק חלק גדול מהאספקה מהייצור המקומי. אם יקפידו שבריכות תהיינה רק בשטחים של אדמות מלוחות ומים, ולא בשטח כמו חדרה ובנימינה, הייצור יהיה יותר גדול.

ש. בז'רנו:

קודם אמרו לנו שכדאי להפסיק את יבוא הפילה. מה זה היה בותן להם? מחסור בדגים גדולים בשוק וכתוצאה מכך עליית מחירים. הכוונה היא ליצור מחסור טלאכות. אם יביאו לגידול השלל ויביאו עוד אלף טון דגים שהשוק דורש, אז המחיר שוב ירד.

מ. הלוי:

אז תעלה להם כל יחידת ייצור יותר בזול.

ש. בז'רנו:

כאשר היה קיצוב זה היה אידיאלי בשביל השוק החופשי של הדגים, אז המחיר ירד כך ירד. חוץ מזה השנה האחרונה היתה רעה מבחינת הבצורת. הם אומרים ש-18 ספינות אחדות עברו רק חודשים מספר. אז אי אפשר להשוות 13 טון ל 18 ביחס לכמויות.

ש. שורש:

בתשי"ד עברו 13 ספינות וכן גם בתשי"ו. הם טראים את התוצאה: המחיר ירד מ-760 ל-660. פדיון סמוצע בתשי"ד לכל ספינה היה 53,850; ב-1956 - 56,000. רואים שהיו מכות קשות מכל הצדדים. ולכן השאלה העומדת בפנינו כעת היא איך לפתח את ענף הדיג. מה שיש כעת זו רק התחלה זעירה מאוד. ואני לא פעם השתתפתי באסיפות של דייגים, ושטעתי אותם אומרים שהם יעזבו את המקצוע, אין זה מקצוע קל. הענף שלנו יכול להתאדות בתוצרת חוץ, אבל הבעיה היא איך לפתח אותו. ודאי שיצטרכו לתת מידה שהן הנחות לפיתוח הענף. אם נרצה לגשת בישה כלכלית נוקשה - נטרנו עם הענף הזה.

מ. הלוי:

אנסה רק לתת כמה הצעות. אני מבין שהדייגים רוצים לקבל הבטחה ליום עבודה. הם יקבלו - זה אומר עוד 10-50-100 פקידים במטשלה במסכורת קבועה, ולזה אומר להיגרר. מהי בקורת התורפה אצלם? בקורת התורפה אצלם זה הדג הקטן שאין לו שוק. הדג הקטן יכול רק להיקלט לתעשייה, שם יש ביקורת טלאה של כמותות, תיבתן סובסידיה, אם רק לדג הקטן תיבתן תמיכה, והשוק החופשי יתן להם פיצוי גדול בשביל הדגים הגדולים - יקבלו את התמורה משלושה שטחים: צמצום הפילה, הקטנת ההצע של דגים אחרים בשוק. הדגים הקטנים יופנו לתעשייה, ייעול העבודה וחיפוש אחר שיטות. היבוי רוצה להביא אותם למצב שהם ישבו על יום עבודה מובטח מראש, יש לעשות גם מאמצים. יש ללכת בכיוון זה, לא לקחת יחידה אחת, יש וריאציות, יש ללכת לנקודת התורפה ולסייע בכיוון הוא.

התעשייה יכולה לקלוט כמויות גדולות מאוד.

אבל מה הן הכמויות של הדגים הקטנים? לא יותר מאשר כמה מאות טונות לעת עתה. אז נחזור על הבסיון שעשינו, נלחץ. אם התעשייה תקבל את הדגים האלה לסלוא התפוקה, המטשלה תלך בשטח השמן במחיר יותר זול. היום אנחנו מתחשבים במחיר של 1,300 לירות; אם זה ילך לייצור יכולים לקבוע 1,000 לירות. לכן אני אומר יש ללכת בכיוון בקורת התורפה והחולשה של דיג המכסורת הקטן. לעת עתה כושר הקליטה של כמותות כאלה קיים. ואם יהיה חסכון של 10%-20% מיצינו כל מיני המטרות.

היו"ר ב. אבניאל:

אני מודה למ. הלוי שבא אלינו.

שלוש הודעות: א) הכינות סיוטה של ההסלכות בענין סיכום הדיון בשאלת פיתוח ירושלים, תשע הסלכות.

ועדת הכלכלה
21.2.1956

חשבתי שנוכל היום לפתוח בדיון על כך, אבל אני רואה שלא נוכל לעשות זאת עכשיו.

בענין הדיג אני מציע שנטיל על החברים שורש, אולטרס ואונזא שהם יעברו על כל החומר וינסו להעמיד לראותנו גם את הדיונים של ועדת גבתי, וינסו להביא בפנינו מה שעשיתי בענין פיתוח ירושלים, הצעות סילכום. זוהי הצעה שהועברה אלינו מהסליטה ומבחנו חייבים להחזיר אותה עם המלצות.

שאלת יכוא ויצוא זה דבר אחר, בסעה שאת זה חובה עלינו להחזיר עם המלצות לסליאת הכנסת. תקבעו ביניכם את סדרי העבודה. בישיבה הבאה בחליף דעות על מה שסמענו ואחר כך תתחיל הוועדה לפעול.

דבר שלישי שאני רוצה להודיע הוא שעל אף הכל ביום ד' בסעה תשע בערב אנחנו יוצאים לבאר-שבע. לא הייתה לנו אפשרות אחרת, כי בפגרה איבני יודע אם נוכל לעשות זאת.

הישיבה נועלה בשעה 13.25.